

Jeden ze sedmadvaceti aneb historie na druhou

4. dubna 2020 v 14:27

Získat jakýkoliv denár z desátého století je vždy mimořádnou, takřka sváteční událostí, která ve sběrateli podněcuje touhu po dalších informacích o historickém období, o knížeti nebo mincovně, jejichž jména jsou na minci uvedena, nebo o minci samotné a jejích osudech. Historické údaje jsou dostupné z mnoha zpracování, avšak k době desátého století mnoho pramenů historičtí badatelé zrovna nemají a tak jsou líčení té doby poměrně stručná. O to zajímavějším a cennějším se stává každý střípek mozaiky, ze které se historie skládá.



Čechy, Boleslav I., Praha, denár typ široká ruka - kaplice s VVI

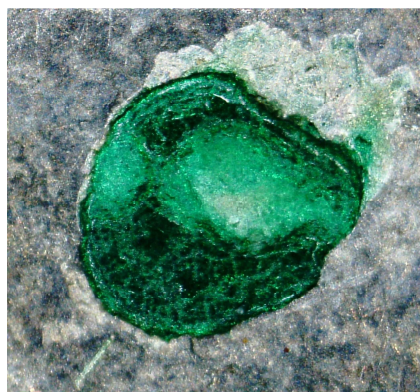
Badatelé do dnešního dne nedospěli ke shodě v otázce počátku ražby českých přemyslovských mincí. [Už jsem tu před časem psal o nejstarší české minci - denáru Boleslava I. staršího řezenského \(devítibodového\) typu.](#)

Přidržíme se i v případě následujícího denáru přidělení Boleslavu I. Jedná se o denár tzv. mezilehlého typu široká ruka / kaplice. Je zřejmě mladší než devítibodový (starší řezenský) typ, ale starší než většina mladších řezenských, fríské nebo ethelredské typy přidělované jistě již Boleslavu II.

Denár má na líci vyobrazenou širokou ruku (jako široká označovaná proto, že tzv. anglosaské ruky na následujících, mladších, typech fríském a ethelredském jsou mnohem delší a užší a také se symboly po stranách), zřejmě žehnající pravici boží, po vzoru papežských ražeb z počátku 10. století. Opis uvádí písmeny postavenými vně po obvodu zleva doprava jméno knížete +BOLEZLAV DVX.

Na rubu má tento typ českých denárů vždy kaplici - stylizovaný kostel ztvárněný tzv. lomenicí (střechou s křížkem na vrcholu) a dvěma schody. Mezi lomenicí a schody bývají různé skupiny písmen, zde VVI, jejichž význam není prozatím znám. Opis na obvodu, postavený tentokrát směrem do středu a po směru hodinových ručiček označuje mincovnu, kde mince patrně na přelomu 60. a 70. let 10. století vznikla :+PRAGA.CIV.

Denár je o to zajímavější, že má na rubní straně, dole pod kaplicí, na úrovni prvního písmene A slova Praga, malou zelenou tečku. Nejedná se o korozi, ale o tzv. Chaurovu značku. [O starožitnících Chaurech jsem se na tomto blogu už kdysi také rozepisoval v souvislosti s tolařem Karla VI.](#) Tam šlo o puncovanou značku "Ch" Františka Rudolfa Chaury na hraně mince, zde je značka jeho syna Karla Chaury, často označovaná jako "dračí krev", kterou značil mince, jež mu prošly numismatickým obchodem v Praze na Národní třídě 17., později v mezípatře (mezaninu) Národní 23a. Malá zelená značka otevírá cestu k poznání dalších osudů našeho denáru.



detail Chaurovy značky na rubu denáru

Na jaře roku 1923 byl v kamenolomu v lese zvaném Sitník nedaleko zříceniny hradu Choustník na Táborsku objeven poklad něco přes 500 denárů 10. a počátku 11. století. Poklad měl zajímavý osud, o kterém se ví i proto, že se stal předmětem soudního sporu mezi starožitníkem Chaurou a majitelem panství, na kterém k nález došlo, velkostatkářem Rohanem. Ptáte se, jak se k tomu dostal Karel Chaura?

Nálezci pokladu, dělníkovi Janu Pavlovskému, příslušela dle tehdejší právní úpravy polovina pokladu, kterou mu velkostatkář Rohan, u jehož úředníků správy velkostatku poklad skončil, odmítal vydat. Poklad byl postupně rozebírán. Když se k jeho prostudování dostal Eduard Fiala (tehdejší předseda ČNS a naslovo vzatý odborník), bylo už denárů jen 434. Fiala chtěl nález pro jeho význam pro chronologii (obsahoval nejstarší české mince!) odkoupit, ale Rohanem požadovaných 20tis. prvorepublikových korun bylo opravdu hodně. Nálezce Pavlovský postoupil svůj nárok na polovinu pokladu Karlu Chaurovi a ten podal na velkostatkáře Rohana žalobu. Nakonec vše skončilo mimosoudním vyrovnáním, kdy Chaura vyplatil Rohanovi za zbývajících již pouze 265 denárů 3000,- a nálezci Pavlovskému 4000,- korun.

Získané torzo nálezu popsal Karel Chaura v Numismatických zprávách v roce 1938 a mince, které si nevybral pro vlastní sbírku prodával ve svém obchodě. V 10. a 11. Prodejním seznamu a také ve Sběratelském ruchu (příloha časopisu Numismatické zprávy) z r. 1939 nabízel tyto denáry, kterých bylo v sítnickém/choustnickém nálezku 27 kusů(!), s popisem: Boleslav I. 929-972. Denár. L: ruka. R: pod lomenicí: VV. Fiala: neznal. Katz: 27 za 250,-Kč.

příloha k č. 5. časopisu Numismatické zprávy. 1939.

SBĚRATELSKÝ RUCH.

OBSAH: Čechy a Morava. Prodejné mince.

Čechy a Morava.

2667. Boleslav I. 929—972. Denár. L: ruka. R: pod lomenicí: VV. Fiala: neznal. Katz: 27	250.—
2668. — Denár. L: kříž, v jehož třech úhlech po kuličce, ve čtvrtém malý křížek. Choustník: 7	150.—
2669. Boleslav II. 972—999. Denár. Kříž, v jehož třech úhlech po kuličce, ve čtvrtém prsten. Choustník: 21	125.—
2670. — Denár téhož rázu variant. Choustník: 24	150.—
2671. Boleslav III. 999—1002. Denár. Kříž, v jehož prvním úhlu tři hřeby, v ostatních po kuličce. R: pod lomenicí: JNO. Choustník: 57	250.—

Vzhledem k Chaurově značce na našem denáru je téměř s jistotou možno jej označit za jeden ze sedmadvaceti kusů mincí tohoto typu z choustnického nálezku. Minci tak jistě měl v ruce Eduard Fiala při prvním prostudování nálezku. Pak ji získal, označil a prodával Karel Chaura v obchodě v mezaninu obchodního domu na Národní třídě 23a v Praze. Je vzácné, pokud se u mincí dá vystopovat taková historie - chcete-li rodokmen. Je to taková historie na druhou, která alespoň pro mě představuje další rozměr sběratelství;-)

Komentáře:

[\[1\] ctymecitmak | router-taduha-nat-g.pilsfree.net \(212.79.110.134\) | 4. dubna 2020 v 19:34](#)

V únoru 2017 vydala ČNS, pob. v Táboře na připomínku sítnického/choustnického pokladu pamětní medaili: http://www.cns-tabor.cz/file/pametni_medaile_80.pdf Detailní líčení okolností nálezku je k nalezení na stránkách téže pobočky: http://www.cns-tabor.cz/articles/choustnický_poklad.html